

23. <http://um.co.ua/1/1-1/1-109811.html>
24. <http://um.co.ua/14/14-1/14-17769.html>
25. <http://um.co.ua/2/2-12/2-12320.html>
26. <http://um.co.ua/2/2-3/2-34043.html>
27. <https://skaz.com.ua/cultura/525/index.html?page=7>

References

1. Bendas TV. Hendernaya psikhologhiya. Sankt-Peterburh: Pyter Press; 2009. 428 s.
2. Vykhor ST. Henderne vykhovannya uchniv starshoho pidlitkovoho ta rann'oho yunats'koho viku [dysertatsiya]. Ternopil': TNPU im. V. Hnatyuka; 2005. 272 s.
3. Henon, R. Zametky pro initsiatsiya. Kryza suchasnoho svitu. M: Eksmo; 2008. 784 s.
4. Hovorun T, Kikinezhdi O. Gendernyy diskurs v psikhologhichny nautsi ta pedahohichnyy praktytysi. Psikhologhichnyy chasopys. 2016;(1):41-55.
5. Holoshchapov BR. Istoriya fizychnoyi kul'tury i sportu. Akademiya; 2005. 312 s.
6. Hryhorevych VV. Zahal'na istoriya fizychnoyi kul'tury. Radyans'kyi sport; 2008. 62 s.
7. Genderni doslidzhennya: prykladni aspekty: monohrafiya. Ternopil': Navch. knyha - Bohdan; 2011. 226 s.
8. Zavadskaya L. Opyt provedenyya hendermoy ékspertyzy zakonodatel'stva Rossyy. Rivnist' zhink i cholovikiv v Ukrayini: pravovi aspekty. Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.; 2000 Lyst 20-21; Kyiv; 2001. s. 61-79.
9. Kobelyans'ka LS. Henderna osvita v Ukrayini: realiyi ta perspektyvy. Problemy osvity. 2004; 36: 3-8.
10. Krutsevych TYu, Marchenko OYu, Mel'nyk VO. Istorychni zasady formuvannya hendermoho pidkhodu u fizychnomu vykhovanni Fizychno vykhovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi. 2019;4 (44):26-34
11. Krutsevych TYu, Marchenko OYu. Osoblyvosti vplyvu psikhologhichnykh kharakterystyk yunakiv i divchat riznykh vikovykh hrup na formuvannya potreby u dosyahnenni uspiikh. Slobozhans'kyi naukoivo-sportyvnyy visnyk. 2018; 4(66): 25-31.
12. Kulyenko NF. Istoriya fizychnoyi kul'tury i sportu. Orenburhskoe knyzhkove vydavnytstvo; 1997. 374 s.
13. Lutsenko OA. Henderna osvita y pedahohika. Osnovy teoriiy henderu. 2004. 476-504.
14. Marchenko OYu. Teoretyko-metodolohichni osnovy hendermoho pidkhodu do formuvannya aksiolohichnoyi znachushchosti fizychnoyi kul'tury shkolyariv: monohrafiya. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyi: Dombrovs'ka YA.M.; 2018. 292 s.
15. Pel'menev, VK, Koneva EV. Istoriya fizychnoyi kul'tury. VLADOS; 2005. 312 s.
16. Svitaylo N, redaktor. Formuvannya u molodi hendero-vidpovidal'noyi povedinky (na prykladi ukrayins'kykh VNZ): navch. posib. Sumy: Vyd-vo RA «Khoroshye lyudy»; 2014. 210 s.
17. Smolyar LO. Mynule zarady maybutn'oho. Zhinochyy rukh Naddnipryans'koyi Ukrayiny 2-oyi pol. 19-poch. 20 stolit'. Storinky istoriyi. Odesa: Astroprynt; 1998. 408 s.
18. Tataryntseva NE. Pedahohycheskye uslovyya vospytannya osnov polorolevoho povedenyya detey mladsheho doshkol'noho vozrasta [avtoreferat]. Rostov-na-Donu; 1999. 18 s.
19. Tereshenkova EYu, Radyna NK. Osobennosti razvytyya hendermoy ydentychnosti lychnosti. Zhenshchyna y muzhchyna v sovremennom obshchestve. 2004;(1):34-50.
20. Tsokur O, Ivanova I. Osnovy gendernoho vykhovannya. Gendernyy rozvytok u suspil'stvi (konspekty lektsiy). Kyiv: Foliant; 2004. s. 183-222.
21. Shtyleva LV. Faktor pola v obrazovanyy: hendermoy pokhod y analiz. Moskva: PER SE; 2008. 316 s.
22. Pawlowski C. S. 'Like a soccer camp for boys'. A qualitative exploration of gendered activity patterns in children's self-organized play during school recess / C. S. Pawlowski, C. Ergler, T. Tjørnhø j-Thomsen, J. Schipperijn et al. // European Physical Education Review, August 2015, Vol. 21. — P. 275—291.
23. <http://um.co.ua/1/1-1/1-109811.html>
24. <http://um.co.ua/14/14-1/14-17769.html>
25. <http://um.co.ua/2/2-12/2-12320.html>
26. <http://um.co.ua/2/2-3/2-34043.html>
27. <https://skaz.com.ua/cultura/525/index.html?page=7>

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.6(126).15

Мітова О.О.,
к.фіз.вих, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор
Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, м. Дніпро

ЕЛЕМЕНТИ ІЄРАРХІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЗНАТЬ ПРО КОНТРОЛЬ У КОМАНДНИХ СПОРТИВНИХ ІГРАХ З ПОЗИЦІЇ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Стаття присвячена обґрунтуванню ієрархічної структури знань про контроль у командних спортивних іграх з позиції системного підходу. Представлено основні положення формування системи знань про контроль в процесі багаторічної підготовки у командних спортивних іграх, зазначено специфічні особливості контролю команди в цілому, групи гравців та окремого гравця. В статті визначено такі елементи ієрархічної системи знань про контроль: як зв'язок контролю зі стадіями багаторічної підготовки; зв'язок контролю з етапами багаторічної підготовки; контроль підготовленості та контроль змагальної діяльності. Вони у сукупності та кожний окремо дозволяють розглядати систему контролю як складну, динамічну структуру, існування якої обумовлено впливом низки чинників.

Ключові слова: ієрархія системи знань, контроль, командні спортивні ігри.

Митова Е.А. Элементы иерархической структуры знаний о контроле в командная спортивные играх с позиции системного подхода. Статья посвящена обоснованию иерархической структуры знаний о контроле в командных спортивных играх с позиции системного подхода. Представлены основные положения формирования системы знаний о контроле в процессе многолетней подготовки в командных спортивных играх, указано специфические особенности контроля команды в целом, группы игроков и отдельного игрока. В статье определены следующие элементы иерархической системы знаний о контроле, такие как: связь контроля со стадиями многолетней подготовки; связь контроля с этапами многолетней подготовки; контроль подготовленности и контроль соревновательной деятельности. Они в совокупности и каждый в отдельности позволяют рассматривать систему контроля как сложную, динамичную структуру, наявность которой обусловлена влиянием ряда факторов.

Ключевые слова: иерархия системы знаний, контроль, командные спортивные игры.

Mitova O. Elements of the hierarchical structure of knowledge about control in team sports games from the standpoint of a systems approach. Due to the rapid development of sports theory, current trends in team sports and features of long-term training of athletes, building a hierarchical structure of knowledge about control in team sports in the process of long-term improvement from the standpoint of a systematic approach is an important area of research.

The article is devoted to the substantiation of the hierarchical structure of knowledge about control in team sports games from the standpoint of a systematic approach. The aim of the study - on the basis of generalization of theoretical data, best practices and own experimental research to formulate the main provisions that form the basis of knowledge about the control system.

The main provisions of the formation of the system of knowledge about control in the process of long-term training in team sports games are presented, the specific features of control of the team as a whole, groups of players and individual players are indicated. The article identifies the following elements of a hierarchical system of knowledge about control: as the connection of control with the stages of long-term training; connection of control with stages of long-term preparation; control of readiness and control of competitive activity.

Together, they individually allow us to consider the control system as a complex, dynamic structure, the existence of which is due to the influence of a number of factors.

Keywords: hierarchy of knowledge system, control, team sports games.

Постановка проблеми. Аналіз науково-методичної літератури з загальної теорії спорту [4, 5, 6] свідчить, що теорія спорту стрімко розвивається й уявляє собою не тільки сукупність взаємопов'язаних знань, але й формування методологічного механізму їх побудови, що не тільки виявляє цілісність теорії, але й робить її ефективним засобом подальшого розвитку.

Це пов'язано, як з розвитком сучасної теорії спорту, так і розвитком науки в цілому, а також низкою наукових досліджень останнього десятиріччя.

Специфіка командних спортивних ігор має свої характерні риси й особливості, які відрізняються від загальної теорії знань й від теорії знань у циклічних видах спорту [2, 3, 8, 12].

Розгляд структури та загальної теорії підготовки спортсменів передбачає диференціацію знань на кожному з розділів на ряд ієрархічних рівнів [5].

Системний підхід розкриває поняття про систему як взаємодію сукупності компонентів, зв'язків та відносин, які об'єднані спільною функцією [5, 7].

Окрім того, системний підхід – це напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як модель системи [7].

Основними **принципами системного підходу** є такі:

- принцип цілісності – зобов'язує розглядати систему як цілісний об'єкт, якості якого не зводяться до властивостей окремих його елементів;

- принцип всебічності – вимагає враховувати всі внутрішні зв'язки і відносини системи, усі фактори, які впливають на її функціонування;

- принцип системо утворюючих відносин – вимагає визначення саме тих зв'язків між частинами (елементами) системи, які забезпечують її цілісність, існування і розвиток;

- принцип субординації – вимагає при дослідженні будувати ієрархію елементів і відносин за будь-якими чітко визначеними критеріями (мобільність, адекватність, керованість тощо);

- принцип динамічності – згідно з цим принципом всі характеристики системи необхідно розглядати не як постійні, а як змінні аж до прямо протилежного значення порівняно з початковим;

- принцип випереджаючого відображення – передбачає наявність постійної актуальної проблематики, тобто вимагає не констатації поточного стану системи, а прогнозування її найімовірнішого стану в майбутньому [7].

Аналіз літературних джерел. Методологія побудови теорії підготовки спортсменів та сучасна система знань науково обґрунтовано та сформовано В.М. Платоновим [4, 5, 6]. Ієрархія системи знань щодо відбору та орієнтації в спорті представлено у працях О.А. Шинкарук [7, 9]. Різні аспекти системи контролю у командних спортивних іграх розглянуто у роботах багатьох вчених [1, 8, 9, 10, 13], однак ці праці стосувались або окремих етапів багаторічної підготовки, або окремих складових контролю (контроль змагальної діяльності, контроль підготовленості [11, 12] тощо), або не враховували сучасних тенденцій розвитку командних спортивних ігор та останніх положень теорії спорту. Отже, побудова ієрархічної структури знань про контроль у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення з позиції системного підходу є актуальним напрямом дослідження.

Мета дослідження – на підставі узагальнення теоретичних даних, передового практичного досвіду і власних

експериментальних досліджень сформулювати основні положення, що становлять підґрунтя знань про систему контролю.

Об'єкт дослідження – система контролю підготовленості спортсменів у командних спортивних іграх (на прикладі баскетболу).

Предмет дослідження – ієрархічна структура знань про контроль з позиції системного підходу

Методи дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, педагогічне спостереження, системний метод, узагальнення та систематизація даних.

Аналіз спеціальної, науково-методичної літератури використано для з'ясування сучасних тенденцій розвитку командних спортивних ігор, ретроспективного аналізу теоретико-методичних основ системи контролю у спорті, проблемного поля системи контролю у командних спортивних іграх. Аналіз документальних матеріалів використано для визначення структури, змісту й особливостей тренувальної та змагальної діяльності спортсменів у командних спортивних іграх. Системний метод полягав в дослідженні контролю у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення, як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд контролю як модель системи. Метод узагальнення та систематизації, даних використовувався з метою представлення комплексного контролю відповідно до стадій та етапів багаторічної підготовки.

Результати дослідження. Ми розглянули контроль як елемент системи підготовки спортсменів у командних спортивних іграх та побудували ієрархічну структуру знань про контроль з позиції системного підходу.

Розвиток теорії пов'язано з можливістю побудови багаторівневих конструкцій з різних елементів знання, які постійно розвиваються, конкретизуються, диференціюються і інтегруються. Таким чином, розвиток теорії являє собою не просто сукупність взаємопов'язаних знань, а й формування методологічного механізму побудови теоретичних знань, не тільки визначає цілісність теорії, але і робить її ефективним засобом подальшого розвитку. У цьому плані, як показав досвід останніх двох десятиліть, особливо проявилися, для розвитку теорії підготовки спортсменів, методологічні можливості, надані системним підходом, теорії функціональних систем, теорії адаптації та інших загальнонаукових дисциплін і теорій [Платонов, 2004].

Аналіз та узагальнення наукових знань дозволив розглянути контроль як елемент системи підготовки спортсменів у командних спортивних іграх.

Якщо розглянути загальну теорію підготовки спортсменів у командних спортивних іграх, як перший рівень знань, то елементи, які складають систему знань цього рівня, до числа яких відноситься «контроль у командних спортивних іграх», як другий рівень, то на третьому ієрархічному рівні нами запропоновано три елементи «контроль гравця», «контроль групи гравців», «контроль команди», які є відмінними у порівнянні з загальною теорією спорту та у порівнянні з індивідуальними видами спорту.

Окрім того, в теорії спортивних ігор контроль частіше розглядався в двох ракурсах – індивідуально кожного гравця та всієї команди загалом. Причому, загальні показники техніко-тактичних дій команди розумілися, як сума показників кожного гравця, а не як показники дій команди, як цілісної субстанції. Командні показники більше розглядаються при аналізі застосування тих чи інших способів тактичних взаємодій у нападі та у захисті.

Специфіка командних спортивних ігор та сучасні тенденції їх розвитку свідчать про той факт, що оцінювання підготовленості або змагальної діяльності окремого гравця є дуже суб'єктивним, так як показники окремого гравця будуть завжди залежати від участі та показників партнерів по команді (якості та своєчасності передачі/паса та ін.), також принциповим буде вплив дій суперника як у нападі, так і у захисті.

Тому, елемент ієрархії «контроль групи гравців» обґрунтовується тим фактом, що на ігровому полі або майданчику виступає саме група гравців (наприклад, у баскетболі 5, волейболі 6, гандболі 7 та ін.), що обумовлено правилами змагань, а не вся команда. Також, враховуючи ігрові амплуа гравців їх можна розглядати в системі контролю окремо. Відмінною рисою командних спортивних ігор є ще той факт, що є гравці основного складу (наприклад, гравці основної п'ятірки у баскетболі, основної шістки у волейболі, або трійка нападників – у хокеї).

До всіх цих трьох елементів третього рівня, на наступному четвертому рівні можна виокремити низку принципів елементів, які будуть загальними для всіх трьох попередніх за назвою, але відмінними за структурою та змістом на нижчих рівнях (рис. 1.).

Серед елементів четвертого рівня, як основні ми виділили 12: зв'язок контролю зі стадіями багаторічної підготовки; зв'язок контролю з етапами багаторічної підготовки; контроль в системі підготовки; контроль змагальної діяльності; види контролю; принципи контролю; організацію контролю; методи контролю; систему критеріїв; систему тестів; систему оцінки. Дані елементи можуть бути розглянуто як окремо, так і у взаємодії один з одним, диференційовано, так і інтегровано.

Отже, якщо спиратися на теоретичні положення «Системи підготовки спортсменів у олімпійському спорті» (В.М.Платонов, 2015), то контроль у командних спортивних іграх можна розділити на два основні розділи: «контроль у системі підготовки спортсменів у командних видах спорту» та «контроль змагальної діяльності спортсменів у командних спортивних іграх», у свою чергу наступним рівнем ієрархії системи знань про контроль можуть бути такі елементи: «контроль у системі підготовки на першій стадії багаторічної підготовки» та «контроль у системі підготовки на другій стадії багаторічної підготовки» (рис. 2).

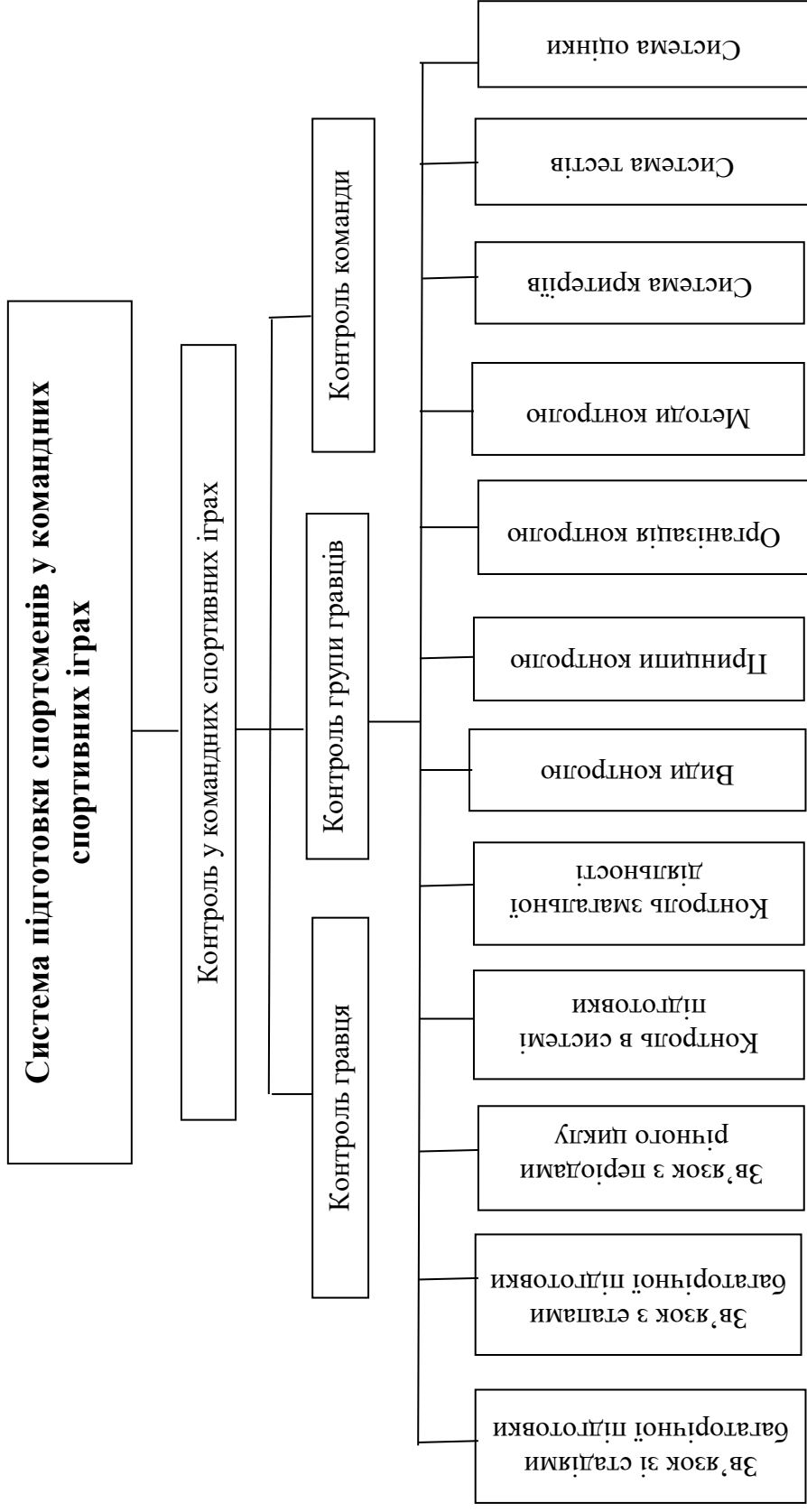

Рис. 1. Система наукових знань «Контроль у командних спортивних іграх»

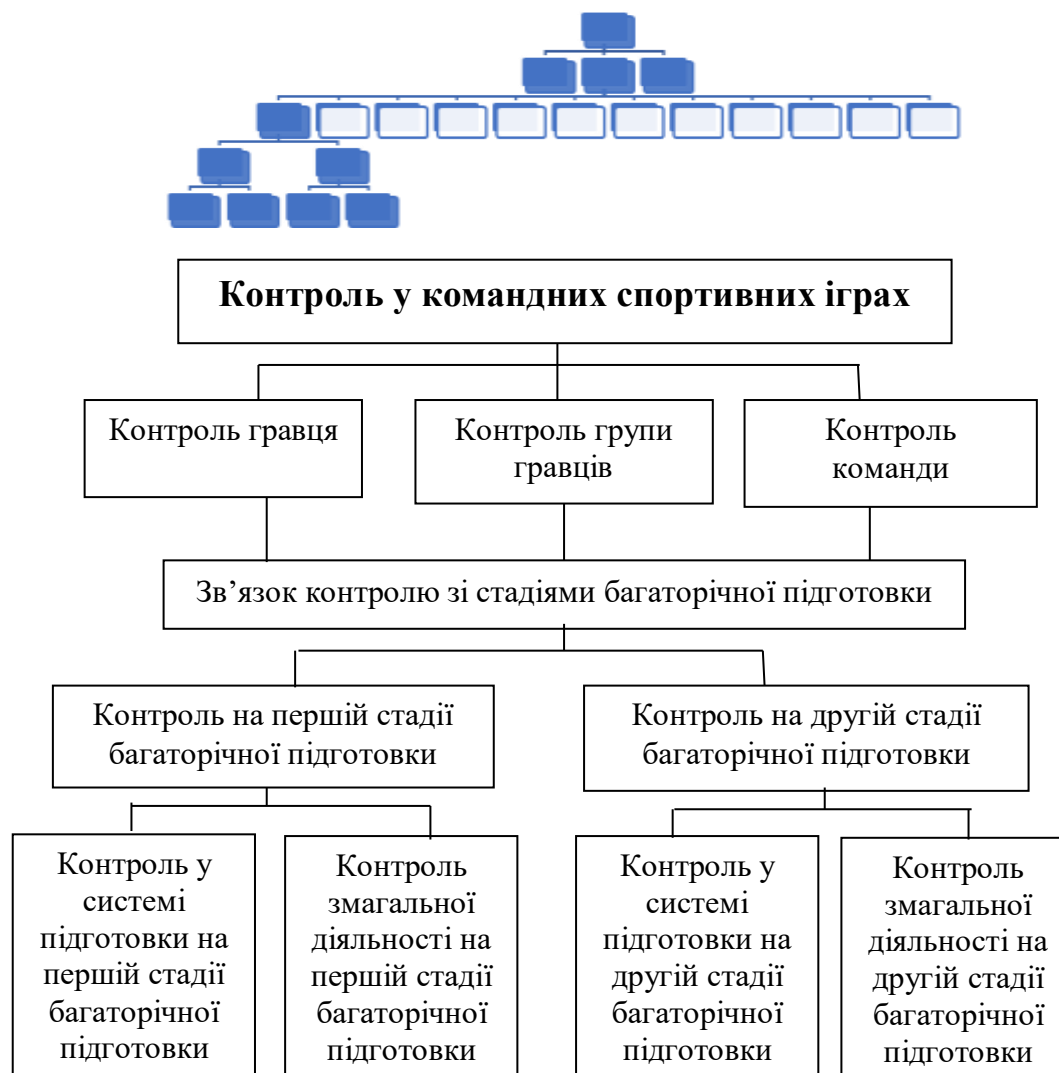

Рис. 2. Зв'язок контролю у командних спортивних іграх зі стадіями багаторічної підготовки

У свою чергу, розподіл на наступному ієрархічному рівні може бути розглянуто в іншій площині, спочатку зв'язок контролю окремого гравця, контроль групи гравців, контроль команди може бути розглянуто зі стадіями багаторічної підготовки, потім на наступному рівні - «контроль в системі підготовки на першій стадії багаторічної підготовки» та «контроль змагальної діяльності на першій стадії багаторічної підготовки» (рис. 3)

Рис. 3. Система наукових знань «Контроль у командних спортивних іграх» залежно від спрямування контролю та стадій багаторічного удосконалення

У свою чергу наступним рівнем ієрархії системи знань про контроль можуть бути такі елементи: «контроль у системі підготовки на першій стадії багаторічної підготовки» та «контроль у системі підготовки на другій стадії багаторічної підготовки».

Наступний елемент ієрархії у системі контролю у командних спортивних іграх буде «зв'язок з етапами багаторічної підготовки» (рис. 4).

Розглянемо більш детально деякі елементи. Наприклад, ієрархію наукових знань щодо зв'язку контролю з етапами багаторічної підготовки» (рис. 4.).

Розгляд системи наукових знань щодо контролю у командних спортивних іграх та його зв'язку з етапами багаторічної підготовки, дозволяє на наступному ієрархічному рівні розподілити контроль на три елементи «контроль гравця на різних етапах багаторічної підготовки», «контроль групи гравців на різних етапах багаторічної підготовки» та «контроль команди на різних етапах багаторічної підготовки», які всі три будуть розглядатись на кожному з восьми етапів багаторічної підготовки: контроль на етапі початкової підготовки, контроль на етапі попередньої базової підготовки, контроль на етапі спеціалізованої базової підготовки, контроль на етапі підготовки до вищих досягнень, контроль на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей, контроль на етапі збереження вищої спортивної майстерності, контроль на етапі поступового зниження досягнень, контроль на етапі уходу зі спорту вищих досягнень.

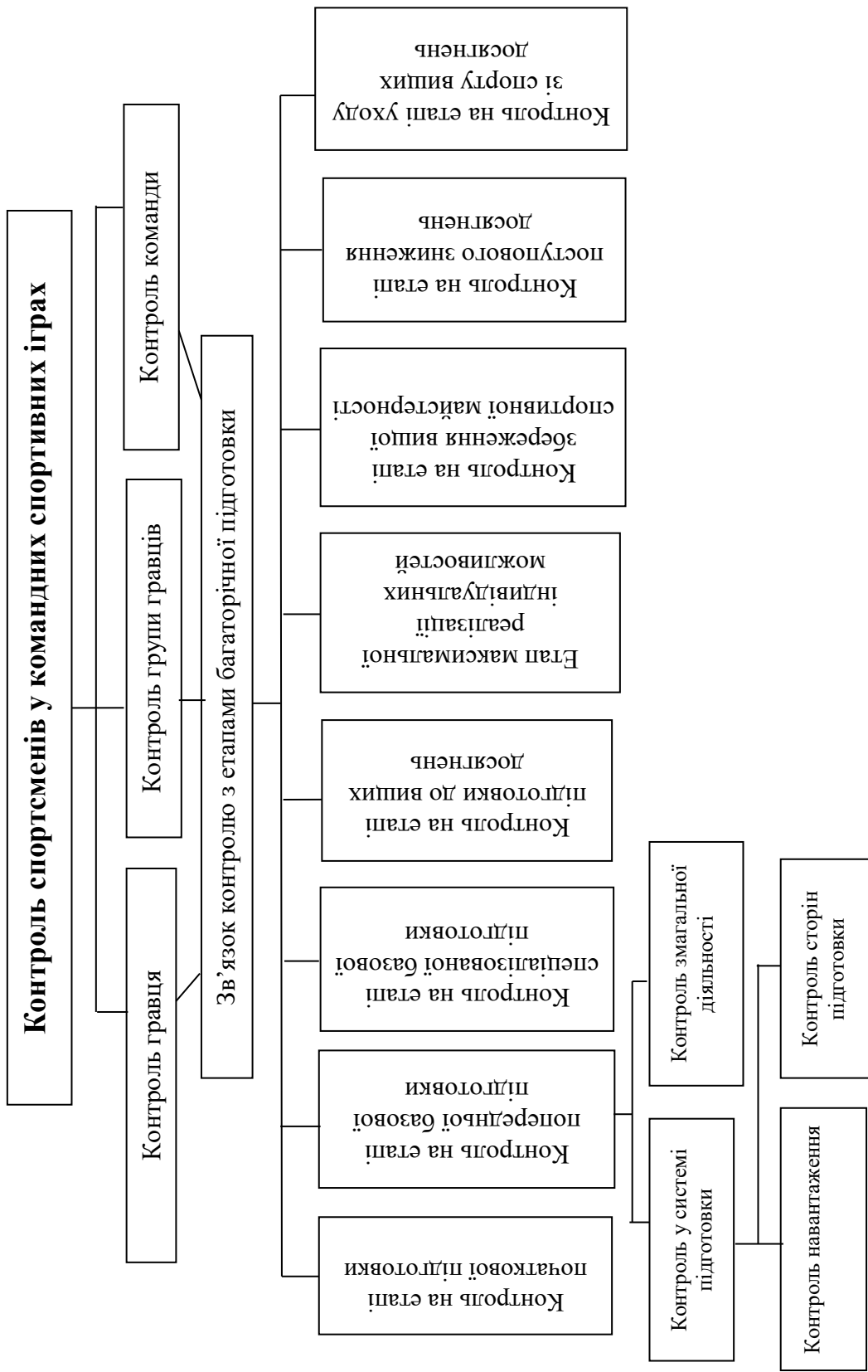

Рис. 4. Ієрархія наукових знань щодо зв'язку контролю у командних спортивних іграх з етапами багаторічної підготовки

Висновки. На основі аналізу-науково-методичної літератури, сучасних тенденцій розвитку спортивних ігор та власного практичного досвіду обґрунтовано ієрархічну структуру системи знань щодо контролю у командних спортивних іграх.

Представлено основні положення формування системи знань про контроль в процесі багаторічної підготовки у командних спортивних іграх, зазначено специфічні особливості контролю команди в цілому, групи гравців та окремого гравця.

В даній статті визначено такі елементи ієрархічної системи знань про контроль: як зв'язок контролю зі стадіями багаторічної підготовки; зв'язок контролю з етапами багаторічної підготовки; контроль підготовленості та контроль змагальної діяльності.

Вони у сукупності та кожний окремо дозволяють розглядати систему контролю як складну, динамічну структуру, існування якої обумовлено впливом низки чинників.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з формуванням ієрархічної структури системи знань про контроль гравця, групи гравців та команди у спортивних іграх стосовно таких елементів як: система тестів, система критеріїв, система оцінки.

Література

1. Костюкевич В. М., Врублевський Є. П., Вознюк Т. В. [та ін.] Теоретико-методичні основи контролю у фізичному вихованні та спорті [монографія]. за заг. ред. В. М. Костюкевича. Вінниця: ТОВ «Планер»; 2017. 191 с.
2. Мітова О. О. Концепція формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх / О. О. Мітова // Фізична культура спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць випуск 1. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Житомирський державний університет імені Івана Франка / під ред. В. М. Костюкевича. - Вінниця: ТОВ «Планер», Випуск №1. - 2016 – (605 с.) - С. 353-359.
3. Мітова О. О. Уніфікований алгоритм комплексного контролю підготовленості спортсменів у командних спортивних іграх. / О. О. Мітова // Наука в Олімпійському спорті. – 2019. - №2 – С. 16-28.
4. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практические применения. К.: Олимпийская литература; 2013. 624 с.
5. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олимпийская литература; 2015. Кн. 1. 680 с.
6. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олимпийская литература; 2015. Кн. 2. 752 с.
7. Шинкарук О. Ієрархічна структура відбору та орієнтації з позицій системного підходу / О. Шинкарук // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 1. – С. 62 – 66.
8. Doroshenko E., Sushko R., Koryahin V., Pityn M., Tkalic I., Blavt O. The competitive activity structure of highly skilled basketball players on the basis of factor analysis methods. *Human Movement*. 2019. vol.20(4). P.33-40. doi:<https://doi.org/10.5114/hm.2019.85091>. pdf.
9. Kostyukevych V., Imas Y., Borisova O., Dutchak M., Shynkaruk O., Kogut I., Voronova V., Shlonska O., Stasiuk I. Modeling of training process of athletes in sports games in annual macrocycle. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 Supplement issue 1, Art 44. 2018. 327-34
10. Solovey O.M., Mitova O.O., Solovey D.O., Boguslavskiy V.V., Ivchenko O.M. Analysis and generalization of competitive activity results of handball clubs in the game development aspect. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. (Web of science) 2020. 01. P. 36-43.
11. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin F. Psychological selection in game sports on the basketball example. *Journal of Physical Education and Sport* © (JPES), Vol.19 (3), Art. 250, P. 1708 - 1714, 2019. DOI:10.7752/jpes.2019.03250
12. Tyshchenko V., Hnatchuk Y., Pasichnyk V., Bubela O., Semeryak Z. (2018). Factor analysis of indicators of physical and functional preparation for basketball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(4), Art 269, 1839-1844. DOI:10.7752/jpes.2018.s4269
13. Tyshchenko V., Lisenchuk G., Odynets T., Cherednichenko I., Lytvynenko O., Boretska N., Semeryak Z. (2019). The concept of building control for certain components of the system for training handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(4), Art 200, 1380-1385. DOI:10.7752/jpes.2019.s4200

Reference

1. Kostyukevich V.M., Vrublevskiy E.P., Voznyuk T.V. [ta in.] Teoretiko-metodichni osnovi kontrolyu u phizichnomu vihovanni ta sporti [monografiya]. za zag. red. V.M. Kostyukevicha. Vinnitza: TOV «Planer»; 2017. 191 s.
2. Mitova O.O. Kontseptziya formuvannya sistemi kontrolyu v protzessi bagatorichnogo udoskonalennya u komandnih sportivnih igrah / O.O.Mitova // Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya natzii: zbirnik naukovih pratz vipusk 1. Vinnitziy derjavniy pedagogichniy universitet im. M.Kotzubinskogo, Jitomirskiy derjavniy universitet imeni Ivana Franka / pid red. V.M.Kostyukevicha - Vinnitza TOV «Planer», Vipusk # 1. - 2016 – (605 s.) - S.353-359.
3. Mitova O.O. Unifikovaniy algoritm kompleksnogo kontrolyu pidgotovlenosti sportsmeniv u komandnih sportivnih igrah. *Nauka v Olimpijskomu sporti*. 2019;2:16-28.
4. Platonov V.N. Periodizatsiya sportivnoy trenirovki. Obshaya teoriya i ee prakticheskoe primenenie. K.: Olimpijskaya literatura; 2013. 624 s.
5. Platonov V.N. Sistema podgotovki sportsmenov v olimpijskom sporте. Obshaya teoriya i ee prakticheskoe prilozheniya: [ucheb. dlya trenerov] : v 2 kn. K. : Olimp. literatura, 2015; B.1, 680 s.

6. . Platonov V.N. Sistema podgotovki sportsmenov v olimpijskom sporte. Obshaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya: [учеб. для тренеров] : в 2 кн. К. : Olimp. literatura, 2015; B.2, 752 s.
7. Shinkaruk O. Ierarhichna struktura vidboru ta orientatzii z pozicii sistemnogo pidhodu. Teoriya I metodika fizichnogo vihovannya I sportu. – 2006. – № 1. – S. 62 – 66.
8. Doroshenko E., Sushko R., Koryahin V., Pityn M., Tklich I., Blavt O. The competitive activity structure of highly skilled basketball players on the basis of factor analysis methods. Human Movement. 2019. vol.20(4). P.33-40. doi:<https://doi.org/10.5114/hm.2019.85091>. pdf.
9. Kostiukevych V., Imas Y., Borisova O., Dutchak M., Shynkaruk O., Kogut I., Voronova V., Shlonska O., Stasiuk I. Modeling of training process of athletes in sports games in annual macrocycle. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 Supplement issue 1, Art 44. 2018. 327-34
10. Solovey O.M., Mitova O.O., Solovey D.O., Boguslavskiy V.V., Ivchenko O.M. Analysis and generalization of competitive activity results of handball clubs in the game development aspect. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. (Web of science) 2020. 01. P. 36-43.*
11. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin F. Psychological selection in game sports on the basketball example. *Journal of Physical Education and Sport © (JPES), Vol.19 (3), Art. 250, P. 1708 - 1714, 2019. DOI:10.7752/jpes.2019.03250*
12. Tyshchenko V., Hnatchuk Y., Pasichnyk V., Bubela O., Semeryak Z. (2018). Factor analysis of indicators of physical and functional preparation for basketball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(4), Art 269, 1839-1844. DOI:10.7752/jpes.2018.s4269
- Tyshchenko V., Lisenchuk G., Odynets T., Cherednichenko I., Lytvynenko O., Boretska N., Semeryak Z. (2019). The concept of building control for certain components of the system for training handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(4), Art 200, 1380-1385. DOI:10.7752/jpes.2019.s4200

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.6(126).16

Рогаль І.

асистент кафедри фізичного виховання та спорту
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Бурбела О.

старший викладач кафедри педагогіки, фізичної культури та управління освітою
Донецький національний університет імені Василя Стуса

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТОК НЕПРОФІЛЬНИХ ЗВО ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Спортивні ігри комплексно впливають на процеси формування потреби в систематичних заняттях фізичними вправами, фізичне вдосконалення, зміцнення здоров'я, інтелектуальний розвиток, естетичне виховання. Цей засіб є органічною частиною процесу фізичного виховання учасників всіх ланок систем вищої освіти.

Навчання спортивним іграм підпорядковується відповідним законам в фізичному вихованні, а в процесі навчання і вдосконалення відбувається освоєння технічних прийомів і тактичних дій. Ігрові види спорту повсякчас включають у програми фізичного виховання студентської молоді як важливі і затребувані засоби оздоровлення студентів.

Результати дослідження показали, що використання засобів волейболу та баскетболу у процесі фізичного виховання студенток непрофільних закладів вищої освіти позитивно впливають на розвиток фізичних якостей дівчат: швидкісні можливості, спритність, швидкісно-силові якості.

Ключові слова: баскетбол, волейбол, студентки, фізичне виховання, фізичні якості

Рогаль Ірина, Александр Бурбела. Развитие физических качеств у студенток непрофильные ЗВО средствами игровых видов спорта. Спортивные игры комплексно влияют на процессы формирования потребности в систематических занятиях физическими упражнениями, физическое совершенствование, укрепление здоровья, интеллектуальное развитие, эстетическое воспитание. Это средство является органической частью процесса физического воспитания участников всех звеньев систем высшего образования.

Обучение спортивным играм подчиняется соответствующим законам в физическом воспитании, а в процессе обучения и совершенствования происходит освоение технических приемов и тактических действий. Игровые виды спорта всегда включают в программы физического воспитания студенческой молодежи как важный и востребованный средство оздоровления студентов.

Результаты исследования показали, что использование средств волейбола и баскетбола в процессе физического воспитания студенток непрофильных высших учебных заведений положительно влияют на развитие физических качеств девушек: скоростные возможности, ловкость, скоростно-силовые качества.

Ключевые слова: баскетбол, волейбол, студентки, физическое воспитание, физические качества

Rohal I., Burbela O. Development of physical qualities in students of non-profile higher education institutions by means of game sports. Sports games have a complex effect on the processes of forming the need for regular exercise, physical improvement, health promotion, intellectual development, aesthetic education. This tool is an organic part of the process of physical education of participants of all levels of higher education systems.

An important problem today is the weakening of the health of people of all ages and genders. According to official sources